

Työpaikan huumeeseulonta

23.4.2020 10:45:00

TYÖPAIKAN HUUMESEULONTA

Yleistä

Työterveyshuollon huumeanalyysin ohjeistus perustuu *Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2006:2, Huumausainetestaus työelämässä* -ohjeistukseen.

Työpaikkatestien sisältö ja käytännön toteuttaminen vaihtelevat yrityksittäin. Itä-Suomen Laboratoriokeskuksen Liikelaitoskuntayhtymän (ISLAB) näytteenottopalvelun kautta saatavat virtsan huumeeseulonnat ja positiivisten tulosten varmistukset tekee Synlab (ent. Yhtyneet Medix Laboratoriot), jonka huumeeseulonta ja varmistustutkimukset ovat FINASin akkreditoimia. ISLABin kautta on pyydettävissä:

- U-Huume-4 -paketti (55024, Synlab U -AlvHu4A), joka sisältää amfetamiinit, bentsodiatsepiinit, kannabiksen ja opiaatit.
- U-Huume-7 -paketti (55025, Synlab U -AlvHu7B), joka sisältää em. lisäksi myös kokaiinin, barbituraatit ja buprenorfiinin.

Huumeiden ja lääkeaineiden analyysit tehdään virtsanäytteestä. Näytteitä saa ottaa vain asianmukaisesti huumausainetestaukseen perehdytetty terveydenhuollon ammattihenkilö.

Tutkimuspyynnön tekeminen ja henkilötietojen kirjaaminen

Valtioneuvoston asetuksen huumausainetestien tekemisestä 218/2005, 4 §, 1 momentin mukaan huumausainetestistä koskevan tutkimuslähetteen antaa aina lääkäri tai huumausainetestaukseen perehtynyt terveydenhoitaja.

Lähetteen voi tulostaa Islabin internet-sivuilta: www.islab.fi -> Terveydenhuollon ammattilaiselle > Näytteenotto, lähetteet, potilasohjeet > Tutkimuksen valinta, tilaaminen, lähetteet > Lähetteet ja siellä nimellä *Työelämän huumeet* LÄHETE. Lähete tarvitaan kolmena kappaleena.

- Täytä lähetelemakkeeseen lähettäjän tiedot sekä vastausosoite.
- Rastita lähetelemakkeen *Tutkimuspyyntö* -osaan haluttu tutkimuspyyntö.
- Kirjaa kohtaan *Tiedot testattavasta* testattavan henkilötiedot ja testattavan ilmoittama viimeisen 2 viikon aikana käyttämä lääkitys. Myös testattavan käyttämät luontaislääkkeet olisi syytä kirjata tutkimusläheteeseen.
- Tee (mikäli mahdollista) sähköinen pyyntö U -Huume-4 (55024) tai U -Huume-7 (55025).

Huom! Testattavan allekirjoitus otetaan vasta näytteenluovutuksen yhteydessä!

Työpaikan huumeseuonta

23.4.2020 10:45:00

Virtsanäytteen ottaminen

Näyte otetaan ISLABin näytteenottopisteessä tai tutkimusta pyytävän organisaation työterveyshuollossa. Näytteenottoon tullessaan asiakkaalla on oltava mukanaan lähetelomake ja kuvallinen henkilöllisyystodistus. Virtsanäyte otetaan valvotusti varmistaen, ettei näytettä pystytä vaihtamaan, laimentamaan tai muuten käsittelemään. Testattavan yksityisyyden suoja tulee varmistaa: Intimiteettisuojan turvaamiseksi näytteenottaja saa olla WC-tilassa virtsaamishetkellä ainoastaan näytteenluovuttajan suostumuksella. Näyte jaetaan A- ja B-pulloihin ja pulloet lähetetään koodattuina Synlabiin. A-pullosta tehdään seuloita ja positiivisen tuloksen varmistus. B-pulloa säilytetään positiivisen tuloksen mahdollista riitauttamista varten.

Näytteenottovälineet

Työterveyshuollon huumeseuonnoissa käytetään Synlabin toimittamia näytteenottovälineitä ja tarvikkeita, joihin kuuluu:

- Keltamusta-raitainen pahvinen lähetyskotelo
- Sinetöity pussi, jossa
 - lämpötilatunnistimella varustettu virtsanäytteen keräyspurkki (100 ml)
 - 2 keltakorkkista virtsanäyteputkea
 - koodattu sinetöintitarrapari (A ja B)
 - minigrip-pussin ja imeytysliinan
 - sinetöitävä muovinen näytteiden kuljetuspussi

Näytteenottovälineitä tilataan Synlab-Yhtyneet Medix (www.yml.fi/tarviketilaukset) tai pieniä määriä IS-LABin laboratorioista:

Kuopio: Puijon laboratorion lajittelu puh 044-717 8746
Savotalon laboratorio puh 044-717 8807
Joensuu: Toimisto puh 044-717 8889
Mikkeli: Toimisto puh 044-7178924
Savonlinna: Toimisto puh 044-717 8956
Iisalmi: Toimisto puh 044-7178831
Varkaus: Toimisto puh 044-7178836
Pieksämäki: Toimisto puh 044-7178979

Työpaikan huumeseuonta

23.4.2020 10:45:00

Virtsanäytteen keräys

1. Sähköisen pyynnön (mikäli mahdollista) lisäksi U -Huume-4 ja U -Huume-7 näytteenluovuttajalla pitää olla mukanaan Islabin *Työelämän huumetestaus* -lähetelomake kolmena kappaleena.
2. Lähettäjä on Islab. Kirjaa lähettäjän kohdalle oikeat tiedot (ks. osoitteet lähetteen alalaidasta).

Asiakasnumerot:

Toimipaikka	Asiakasnumero
ISLAB Joensuun aluelaboratorio	1337
ISLAB Kuopion aluelaboratorio	1022
ISLAB Mikkelin aluelaboratorio	1009
ISLAB Savonlinnan aluelaboratorio	2484

3. Tarkista, että lomakkeen oikean yläkulman kohdassa *Eriävä vastausosoite* on merkitty lähettävän työterveyshuollon yhteystiedot.
4. Tarkista testattavan henkilöllisyys kuvallisesta kortista ja merkitse henkilöllisyyden toteaminen huumeläheteeseen. Mikäli testattavalla ei ole kuvallista henkilökorttia, kysy henkilötunnus ja merkitse sekä lausuntona pyynnön yhteyteen että läheteeseen ettei henkilöllisyyttä ole varmistettu.
5. Kerro testattavalle näytteenoton kulku ja sen eri vaiheet - näin hänen on helpompi asennoitua testitilanteeseen.
6. Pyydä tutkittavaa jättämään päällysvaatteet, laukut ja muut irtotavarat WC:n ulkopuolelle valvottuun tilaan. Ohjaa tutkittava näytteenanto-WC:hen, tarkista tilan kunto ja poista käsisaippua WC:stä (jos mahdollista).
7. Pyydä tutkittavaa käärimään hihat ylös ja pesemään kätesä ilman saippuaa ja kuivaamaan ne kertakäyttöpyyhkeeseen.
8. Anna testattavan valita yksi lämpötilatunnistimella varustettu virtsanäytteen keräyspurkki. Tarkista testattavan kanssa purkin koskemattomuus ennen sen avaamista.
9. Pyydä testattavaa antamaan purkkiin noin 80 ml:aa ("vajaa desi") virtsanäytettä (vähintään 40 ml).
10. Testattava luovuttaa virtsanäytteen WC-tilassa siten, että taataan yksilön intimitteettisuoja.
 - Näytteenottaja saa olla WC-tilassa virtsaamishetkellä ainoastaan näytteenluovuttajan suostumuksella. Mikäli näytteenantoa ei voida valvoa seuraamalla virtsaamista, luotettava näytteenanto on varmistettava kuulonvaraisesti. WC:n ovea ei saa lukita.
11. Mikäli testattava ei saa annetuksi virtsanäytettä, hänelle annetaan lasillinen vettä puolen tunnin välein (kuitenkin korkeintaan 1 litra). Annettu vesimäärä merkitään lähelomakkeen *Muita huomioita* - kohtaan. Normaalisti virtsanäyte pystytään saamaan 2-3 tunnin kuluttua.

Työpaikan huumeselonta

23.4.2020 10:45:00

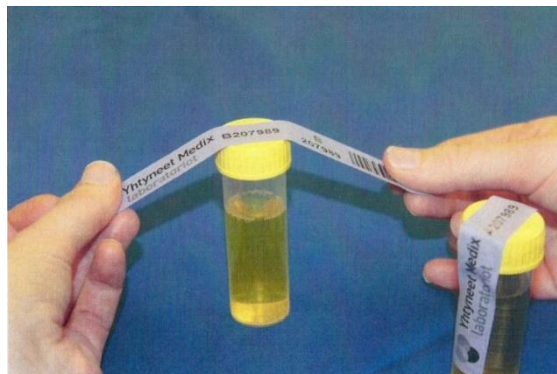
12. Totea näytteen kelpoisuus heti näytteenoton jälkeen.
 - Tarkista virtsan lämpötila välittömästi (4 min sisällä) näytteenottoastian lämpötilaindikaattorista. Hyväksyttävä lämpötila on 32-38°C. Kirjaa lämpötila läheteeseen.

- Jos näytteen ulkonäkö tai väri poikkeaa normaalista, kirjaa asia läheteeseen.
- Jos epäilet näytteen aitoutta, pyydä uusi näyte ja/tai kirjaa asia läheteeseen.

Näytteen jako A- ja B-putkiin ja niiden sinetöinti

1. Asiakkaan läsnä ollessa avaa kumpikin näyteputki ja kaada keräyspurkissa oleva virtsanäyte niihin. Virtsa on oltava kummassakin putkessa vähintään 20 ml.
2. Sulje näyteputket kiertämällä niiden korkit tiukasti kiinni ja testaa, etteivät putket vuoda (putkien ulkopinnan on oltava kuiva ennen sinettitarrojen liimaamista).
3. Sinetöi astiat asiakkaan läsnä ollessa seuraavasti:
 - Ota sinetöintitarrapari (A ja B) näyteputkien koodausta ja sinetöintiä varten.
 - Kiinnitä sinetöintitarrat näyteputkiin (toiseen putkeen A-tarra ja toiseen B-tarra) siten, että tarra kulkee näyteputken kannen yli (katso kuva alla) ja sen jälkeen liimaa tarran päät putken molemmille sivuille. Kiinnittämisen jälkeen tarraa ei voi/saa enää irrottaa putkesta.
 - Merkitse sinetöintitarrojen koodinumerot lähetelemakkeen *Sinettitarrojen koodit* -kenttään.

4. Pakkaa näytepullopari minigrip-pussiin, jossa on imeytysliina.

Työpaikan huumeseuonta

23.4.2020 10:45:00

Näytteenoton dokumentointi ja hyväksyminen

1. Merkitse tarvittaessa lähelomakkeen *Muita huomioita* -kohtaan mahdolliset näytteenottotilanteen aikana havaitsemasi poikkeavuudet testattavan käyttäytymisessä tai itse näytteessä.
2. Pyydä testattavaa lukemaan ja allekirjoittamaan lähelomakkeiden *Testattavan suostumus ja allekirjoitus* -kenttä, jossa hän suostuu huumetestiin ja hyväksyy näytteenotomenettelyn. Allekirjoitukset otetaan kaikkiin lähetteisiin, vaikka ne olisivat muuten kopiota.
3. Allekirjoita lähelomakkeiden kohtaan *Näytteenoton valvojan allekirjoitus*.
4. Yksi lähelomake annetaan testattavalle tositteeksi.
5. Yksi lähelomake toimitetaan näytteiden kanssa Synlab-Yhtyneet Medix laboratorioihin.
6. Yksi lomake säilytetään laboratoriossa/työterveyshuollossa.

Näytteiden lähetykset testauslaboratorioon

1. Pakkaa minigrip-pusseissa olevat näytepulloparit ja yksi lähelomake sinetöitävään kuljetuspussiin.
2. Sulje kuljetuspussi siinä olevien ohjeiden mukaan.
3. Pakkaa kuljetuspussi keltamusta-raitaiseen pahviseen lähetyspakkaukseen.
4. Lähetyslaatikkoa säilytetään postitukseen saakka kylmätilassa (2-8 °C), johon ulkopuolisilla ei ole mahdollisuutta päästä.
5. Näytteet postitetaan Synlab-Yhtyneet Medix Laboratorioihin:
Synlab/Yhtyneet Medix Laboratoriot Oy
Kivihaantie 7
00310 Helsinki

Työpaikan huumeseuonta

23.4.2020 10:45:00

Tulosten vastaaminen ja laskutus

Synlab-Yhtyneet Medix Laboratoriot lähettää vastauksen suoraan tutkimuksen pyytäjälle, kun pyytjä ja viimekädessä näytteenoton valvoja ovat huolehtineet, että lähetelomakkeen oikeassa yläkulmassa on työterveyshuollon osoite, jonne vastaus halutaan lähettää.

Mikäli ISLAB on näytteenottajana, laboratorio laskuttaa pyytäjää lähetettyään näytteet Synlab-Yhtyneet Medix Laboratorioihin. Laboratoriotietojärjestelmään ei tule vastausta, ainoastaan merkintä: Tehty.

Tuloksen mahdollinen riitauttaminen

Testattava voi testituloksen oikeellisuuteen liittyvästä syystä riitauttaa varmistetun positiivisen testituloksen ja vaatia B-näytteen analysointia 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jolloin hän on saanut tiedon varmistetusta positiivisesta testituloksesta. Riitauttaminen on tehtävä siihen terveydenhuollon toimintayksikköön, josta huumausainetestistä koskeva tutkimuslähete on annettu. Pyytäjä on yhteydessä Islabin laboratorioon, joka ottaa yhteyttä Synlab-Yhtyneet Medix Laboratorioon.